

שאלה מספר X (Y נקודות):

חברת היגיינה בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה העוסקת בייצור ושיווק מוצרי אלכוהול לשמירה על היגיינה.

לחברה השקעות בנכסים פיננסיים, כמפורט להלן:

1. **תיק השקעה באגרות חוב.** ביום 1 בינואר 2018 רכשה החברה תיק השקעה באגרות החוב, המורכב ממספר סדרות של אגרות חוב שהונפקו על ידי חברת קלאב-קוטור בע"מ (להלן: "המנפיקה"), חברה ציבורית המפעילה מלונות בוטיק בכל רחבי הארץ. אגרות החוב נושאות ריבית שנתית נקובה המשולמת מדי שנה ותיפרענה ביום 31 בדצמבר 2025. 20% מתיק ההשקעה מורכב מאגרות חוב הצמודות למדד המחירים לצרכן. המודל העסקי של החברה הוא להחזיק באגרות החוב על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים שלהן. יחד עם זאת, כאשר תגיע הזדמנות מתאימה, החברה תמכור חלק מההשקעה על מנת להשקיע מחדש את המזומנים בנכסים פיננסיים בעלי תשואה גבוהה יותר. בעבר, כתוצאה מאסטרטגיה זו הייתה פעילות של מכירות תדירות ומשמעותיות בערכן ופעילות זו חזויה להימשך בעתיד. החברה מתגמלת את המנהלים האחראיים על תיק ההשקעה באגרות החוב בהתבסס על התשואה הכוללת שהופקה מהתיק.

א. ביום 31 ביולי 2019, שינתה ההנהלה הבכירה של החברה את כוונותיה ביחס לאחת מאגרות החוב בתיק ההשקעה, כך שהחל מאותו מועד ההשקעה באגרות חוב זו תוחזק על ידי החברה לצורכי מסחר. לפיכך, קבעה החברה כי החל מאותו מועד יש לסווג את תיק ההשקעה באגרות החוב לקטגוריית שווי הוגן כנגד רווח או הפסד.

ב. נכון לתאריכים 31 בדצמבר 2018 ו-31 בדצמבר 2019 החברה העריכה כי לא חלה עלייה משמעותית בסיכון האשראי של ההשקעה בתיק אגרות החוב ביחס לתאריכים 1 בינואר 2018 ו-1 בינואר 2019, בהתאמה. בהתאם לכך, מדדה החברה את ההפרשה להפסדי אשראי חזויים ליום 31 בדצמבר 2019 בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים שהיא לא צופה לקבל במהלך 12 החודשים הקרובים בשקלול ההסתברות להתרחשות אירוע כשל במהלך 12 החודשים הקרובים.

ג. ביום 31 בדצמבר 2020, לאור השפעות השליליות של משבר הקורונה על ענף התיירות בארץ, צנח דירוג האשראי של כל אגרות החוב בתיק ההשקעה. במקביל, חלה ירידה משמעותית בתוצאות התפעוליות של המנפיקה. לאותו מועד, צופה החברה כי תגבה 80% מתזרימי המזומנים החוזיים מתיק ההשקעה באגרות החוב. יחד עם זאת, לחברה בטוחה מהמנפיקה (נכס נדל"ן) להבטחת 80% מהערך הנקוב של אגרות החוב. לאור האמור, קבעה החברה כי לא חל שינוי בסיכון האשראי של ההשקעה בתיק אגרות החוב ביחס למועד ההכרה לראשונה בה.

2. **תיק לקוחות.** החברה מוכרת את מוצריה ללקוחות שונים בתנאי אשראי רגילים. לחברה מגוון רחב של לקוחות, הפועלים באזורים גיאוגרפיים שונים ובתחומי תעשייה שונים. כמו כן, קיימת שונות גבוהה ביחס לדירוג האשראי של לקוחות החברת הנובעת, בין היתר, מסוג הלקוח (תאגידיים לעומת לקוחות פרטיים). מאחר והמוצר אותו מספקת החברה ללקוחותיה הוא זהה, אין היא מבצעת הבחנה בין סוגי הלקוחות השונים בעת מדידת ההפרשה להפסדי אשראי חזויים. כלומר, החברה מודדת את ההפרשה להפסד של תיק הלקוחות בהתאם לניסיון העבר והיסטוריית הפיגורים של כל סוגי הלקוחות בתיק.

- א. נכון ליום 31 בדצמבר 2020 לא חלה עלייה משמעותית בסיכון האשראי של תיק הלקוחות של החברה ביחס למועד ההכרה לראשונה בהם. הנח/י כי העסקאות בהן התקשרה החברה התפלגו באופן אחיד על פני שנת 2020.
- ב. נכון ליום 31 בדצמבר 2020, צופה החברה שתגבה את מלוא תזרימי המזומנים מתיק הלקוחות של החברה, אך במועד מאוחר מהמועד החוזי שנקבע. בהתאם, קבעה כי ערך ההפרשה להפסדי אשראי בגין תיק הלקוחות הינו אפס.

נדרש :

פרטי שלוש טעויות של החברה בנושא הכרה ומדידה של הפסדי אשראי חזויים, העולות כתוצאה מיישום לא נאות של הוראות IFRS 9, ביחס לכל אחד מהמכשירים הפיננסיים המתוארים בשאלה.

פתרון שאלה X:

1. תיק אגרות חוב.

כללי: סיווג ההשקעה באגרות החוב לצורך בחינת כניסת ההשקעה לתחולת מודל ECL - סיווג ההשקעה במכשיר יבוצע במועד ההכרה לראשונה, קרי ביום 1 בינואר 2018. על מנת לקבוע את סיווג ההשקעה בתיק אגרות החוב יש לקחת בחשבון שני מאפיינים:

1) המודל העסקי של החברה - נתון כי המודל העסקי של החברה הוא להחזיק באגרות החוב לצורך גביה. כמו כן, מצוין כי מנהלי תיק ההשקעה מתוגמלים על ידי החברה בהתבסס על נתוני התשואה הכוללת שהופקה בתיק. פרמטרים אלו מהווים אינדיקציה לכך שמדובר במודל עסקי של גביה. יחד עם זאת, נאמר כי החברה מתכננת למכור חלק מההשקעה על מנת להשקיע מחדש את המזומנים בנכסים פיננסיים בעלי תשואה גבוהה יותר (ולא בעקבות תרחישי מצוקה להם עשויה להיקלע המנפיקה). כמו כן, נתון כי בהתאם לניסיון עבר נקיטת אסטרטגיה זו על ידי החברה בהשקעות דומות הובילה לפעולות מכירה משמעותיות ובתדירות גבוהה. בהתאם לאמור לעיל ניכר כי המודל העסקי של החברה הוא גביה ומכירה.

2) תזרימי המזומנים החוזיים של המכשיר (SPPI) - בהתאם לתנאים החוזיים של ההשקעה, תזרימי המזומנים מייצגים תזרימי קרן וריבית בלבד בגין יתרת הקרן הבלתי מסולקת, שכן הסיכונים של ההשקעה באגרות החוב הינם עקביים עם הסיכון של הסדר הלוואה בסיסי. יצוין כי הצמדה פשוטה למדד מקיימת את ההגדרה (המשקיע מקבל ריבית ריאלית במקום ריבית נומינלית).

בהתאם לניתוח לעיל, הקטגוריה אליה תסווג ההשקעה בתיק אגרות החוב בדוחותיה הכספיים של החברה הינה שווי הוגן דרך רווח כולל אחר (ראה/י דוגמה 6 בנספח ב' לתקן 9 IFRS). מודל הפסדי אשראי חזויים מיושם, בין היתר, לגבי השקעות במכשירי חוב הנמדדות בקטגוריית FVTOCI. מכאן, שעל החברה להכיר בהפרשה להפסדי אשראי חזויים כבר במועד ההכרה לראשונה.

א. **שינוי סיווג באחת מאגרות החוב** - בהתאם להוראות IFRS 9, שינוי סיווג ייתכן רק כאשר חל שינוי במודל העסקי של החברה. התקן מגדיר כי שינוי במודל העסקי מהווה אירוע נדיר. המודל העסקי עשוי להשתנות כאשר:

- השינוי נובע מהחלטות ההנהלה הבכירה.
- השינוי נובע כתוצאה משינויים חיצוניים או פנימיים אשר חייבים להיות משמעותיים לפעילות החברה.

כאשר חל שינוי בכוונות ספציפיות כלפי נכסים פיננסיים מסוימים, אין מדובר בשינוי במודל העסקי. לפיכך, המכירה של אגרת חוב ספציפית מתיק ההשקעה לא תשפיע על הסיווג של תיק ההשקעה בכללותו. יצוין כי גם אם החברה הייתה עומדת בתנאים לשינוי סיווג, הרי ששינוי הסיווג רלוונטי החל מתחילת התקופה העוקבת למועד שינוי הסיווג ובכל מקרה לא ליום 31 ביולי 2019. כלומר, ליום 1 בינואר 2020, תיק ההשקעה באגרות החוב ימשיך להיות מטופל בהתאם לקטגוריית FVTOCI ובפרט, בתחולת מודל ECL (ראה/י סעיף ב.1.4 לתקן 9 IFRS).

ב. **מדידת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2019** - הערכת קיומו של שינוי משמעותי בסיכון האשראי צריכה להיעשות בכל תאריך חתך ביחס למועד ההכרה לראשונה במכשיר ולא ביחס לתחילת השנה השוטפת. לכן, ככל שלא חל שינוי בסיכון האשראי נכון ליום 31 בדצמבר 2019 ביחס ליום 1 בינואר 2018, החברה תמדוד את ההפרשה להפסדי אשראי בהתאם לסל 1, קרי שקלול הסתברות לאירוע כשל ב-12 חודשים שלאחר תאריך המאזן. יצוין כי בעת מדידת ההפרשה להפסדי אשראי נדרש לקחת בחשבון את כל תזרימי המזומנים של המכשיר ולא רק את תזרימי המזומנים שהחברה אינה צופה לקבל במהלך 12 החודשים הקרובים. לפיכך, אופן מדידת ההפרשה להפסדי אשראי ביחס לתיק ההשקעה באגרות החוב של החברה נכון ליום 31 בדצמבר 2019 הינו שגוי (ראה/י הגדרה "הפסדי אשראי חזויים בתקופת 12 חודש" בנספח א' לתקן 9 IFRS).

ג. **מדידת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2020** - הירידה בדירוג האשראי של אגרות החוב והירידה המשמעותית בתוצאות התפעוליות של המנפיקה מהוות אינדיקטורים לשינוי משמעותי בסיכון האשראי של ההשקעה. על החברה להעריך, בהתחשב בפרמטרים כמותיים ואיכותיים, האם אכן חל שינוי משמעותי בסיכון האשראי ביחס למועד ההכרה לראשונה ביחס להשקעה בתיק אגרות החוב. במידה ואכן כך, הרי שהחברה תידרש למדוד את ההפרשה להפסדי אשראי חזויים בהתאם לסל 2, קרי שקלול ההסתברות לאירוע כשל ביחס לכל אורך חיי המכשיר (ראה/י סעיף ב.5.5.17 לתקן 9 IFRS). באשר לנתון כי אגרות החוב מובטחות חלקית באמצעות נדל"ן, לצורך זיהוי הסל הרלוונטי והערכת סיכון האשראי של המכשיר, החברה לא תיקח בחשבון בטוחות. יחד עם זאת, לצורך מדידת ההפרשה וההכרה בהפסד מירידת ערך, החברה תתחשב בבטוחות כל עוד הן חלק מהתנאים החוזיים עם הלווה (ראה/י סעיף ב.5.5.55 לתקן 9 IFRS).

2. **תיק לקוחות.**

כללי: חייבים בגין חכירה מוכרים לראשונה לפי תקן 9 IFRS ובמידה העוקבת הנכס הפיננסי נמדד בהתאם למודל ירידות הערך של 9 IFRS.

באשר למאפייני הלקוחות השונים, על החברה לחלק את הלקוחות לקבוצות בעלי מאפיינים דומים בסיכון האשראי, אשר עשוי להיות מושפע מהגורמים הבאים (אך לא מוגבל לכך): דירוג סיכון האשראי, סוג הבטוחה, מועד יצירת המכשיר, אורך החיים הנותר למכשיר, תחום התעשייה, מיקום גיאוגרפי של הלווה (ראה/י סעיף ב.5.5.5 לתקן 9 IFRS).

דרך פרקטית לטיפול בתיק לקוחות של חברה היא באמצעות "**שיטת המטריצה**" (provision matrix). לאחר פילוח תיק הלקוחות לקבוצות בעלות מאפיינים דומים, החברה תמדוד את ההפרשה להפסד של כל קבוצת לקוחות בהתאם לניסיון העבר והיסטוריית הפיגורים של אותה קבוצה (ראה/י סעיף ב.5.5.35 לתקן 9 IFRS).

א. **מדידת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2020** - התקן מאפשר הקלה מסוימת לסוגים ספציפיים של מכשירים, ביניהם לקוחות ללא רכיב מימון משמעותי לפי IFRS 9. בהתאם לתקן, המדידה של מכשירים אלו תעשה בהכרח לפי סל 2 (ראה/י סעיף 5.5.15 לתקן 9 IFRS).

ב. **פיגור בתשלום מהמועד החוזי** - ההפסד בגין מכשיר חוב עשוי להיווצר כתוצאה משתי סיבות אפשריות או שילוב של שלהן:

(1) אי קבלת כל תזרימי המזומנים החוזיים (סכום).

(2) קבלת תזרימי המזומנים החוזיים באיחור (עיתוי).

בשני המקרים הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הצפויים להתקבל יהיה נמוך יותר.

בהקשר זה, ראוי לציין כי המודל מספק **הנחות ניתנות לסתירה** לצורך הקלה על החברות בעלות נכסים פיננסיים רבים.

(1) פיגור בפועל בתשלום של 30 ימים - מהווה עליה משמעותית בסיכון האשראי ביחס להכרה לראשונה (ראה/י סעיף 5.5.11 לתקן 9 IFRS).

(2) פיגור בפועל בתשלום של 90 ימים - מהווה אירוע כשל (ראה/י סעיף 5.5.37 לתקן 9 IFRS).